

BUITEN

23^E JAARGANG N^O. 35

ZATERDAG 31 AUGUSTUS 1929

Foto R. Tepe

GROENE SPECHT BIJ ZIJN JONGEN

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (5)	BLZ. 410
DE GROENE SPECHT (GEÏLL.), DOOR R.	BLZ. 409, 411
PHNÔM-PÉNH, CAMBODJA'S HOOFDSTAD (GEÏLL.), DOOR JOH. F. SNELLEMAN	BLZ. 412—415
ZIJN OUDERLIJK HUIS, DOOR TON RUYGROK	BLZ. 414
DE BEGRAAFPLAATS OUD EIKENDUINEN TE 'S-GRAVENHAGE (GEÏLL.), DOOR K. L. SCHAMP	BLZ. 415—416
DE MEEUW (GEÏLL.), DOOR CO BALFOORT	BLZ. 417
HET EILAND AMELAND (GEÏLL.), DOOR G. J. VEENSTRA	BLZ. 418—419
DE UIL EN HET VOLKSGELOOF DOOR GERH. KREKELBERG	BLZ. 419
HET HOOFD VAN ZIJN VOORVADER, DOOR PERLEY POORE SECHAN (2)	BLZ. 420
DECORATIEVE BLOEMEN (ILL.)	BLZ. 420

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam- en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuwverschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

De doolhof der dwaasheid

ROMAN VAN SCHERPZINNIGHEID, DWAASHEID EN HUMOR

5) DOOR RALPH SPRINGER

DE conducteur ondervroeg Joris Jochem met een blik welke verraadde dat hij den detective kende. „Het gaat maar om het peulshilletje van een miljoen of tien, twintig,” zei deze, met gemaakte onverschilligheid. „We waren de schurken op het spoor, maar deze heer, die de wacht hield, kreeg een schotwond in de borst. Daarom moet ik hem opereeren.”

„Hij is gek!” schreeuwde Munnik ontzet. „Kerel, ga van mijn buik af!” gilte hij, daar Joris Jochem óp hem stapte om beter met den langen conducteur te kunnen praten.

De heer Warnaars hoorde dat gesprek met klimmende verbazing aan. Was de conducteur nu óók door krankzinnigheid aangetast? vroeg hij zich af.

„Conducteur doe Uw plicht en volg mijn verzoek op!” zei hij scherp. „Je ziet dat die lui niet toerekenbaar zijn. Ik geloof dat die dikke den ander alleen wil vermoorden, omdat hij de eenige is die een béetje verstand heeft.”

Als eenig antwoord legde Joris Jochem bijl en chloroformflesch neer en greep een kaart uit zijn binnenzak. De heer Warnaars las:

JORIS JOCHEM
particulier detective
GOEDGEKEURD BIJ POLITIE-
VERORDENING

Daarna duwde de detective hem de andere zijde onder den neus. Daarop stond een groot politie-stempel en er onder las de heer Warnaars het volgende:

Absolute bewegingsvrijheid
Ongevaarlijk
Niet tegenspreken
Lammers, Commissaris.

Met een verwaand gebaar gebood Joris Jochem de buitenstaande reizigers dat ze naar hun plaats moesten gaan. De conducteur groette beleefd en ging heen. Joris Jochem keek den heer Warnaars, met een triomphantelijken blik, zwijgend aan, waarop deze niet reageerde. Munnik maakte van de tijdelijke rust gebruik door op te staan en zijn kleeren af te vegen. Hij greep zijn zakmes en vouwde het open.

„Die nú iets te opereeren heeft, komt maar óp!” zei hij, een onheilspellende blik in de oogen. „Ik ben gereed.”

„En wij óók!” kreet Joris Jochem. „Die het waagt je één vinger aan te raken, zal ondervonden wie Joris Jochem is!”

Daarop zette de detective zich neer en scheen het voorvallene geheel vergeten te zijn. Hij zocht in zijn binnenzak en diepte eenige papieren op, welke hij blijkbaar met aandacht doorlas.

Munnik keek Oom Karel aan, maar deze scheen Joris Jochem's veranderde houding heel gewoon te vinden. Nu de detective niet meer sprak van opereeren, was ook voor hem de kwestie afgedaan. Hij zette zich aan den anderen kant van Munnik neer en speelde met den trekker der revolver, waarin echter géén beweging wilde komen.

Munnik dacht na. Alwéér moest hij zijn opinie omtrent den detective wijzigen, maar een zuiver denkbeeld kon hij zich nu nóg minder dan tevoren omtrent hem vormen. Hij nam zich echter voor, de vriendschappelijke verhouding zoo lang mogelijk te handhaven, althans tot hij buiten het machtsgebied der Hollandsche justitie zou zijn.

„Mogen we weer binnen komen?” vroeg een heldere stem, een beetje spottend.

Allen keken op. Leni en Tilly kwamen terug en gingen zitten alsof er niets was gebeurd. Leni trok haar vader aan den arm en scheen iets te willen vragen. Daar klonk de bralende stem van Joris Jochem:

„We hebben met geslepen schurken te doen, Watson!”

ZEVENDE HOOFDSTUK

DE JACHT NAAR DEN RUG

Nu was het geduld van den heer Warnaars ten einde. Hij rukte zich overeind, met de bedoeling, Joris Jochem op diens gezicht te trommelen. Maar de detective lette heel niet op hem en hield, langs Munnik, oom Karel een klein biljet voor.

„Let op de geslepenheid der schavuiten,” zei hij, „ze hebben de inbraak gepleegd in de wetenschap dat de politie hen niet kende. Zie maar: Kenteekenen van den misdadiger: *Geene!* Naam: *onbekend!* Leeftijd: *onbekend!* Adres: *onbekend!* Beroep: *onbekend!* Halt, dit is een fout, of eigenlijk een nalatigheid. Want te oordeelen naar de handigheid waarmee ze de kluis hebben geopend, zou men mogen zeggen dat *inbreken* hun beroep is. Dat is tenminste één lichtpunt, Watson!”

„Zeg toch verdorie „Oom Karel”, bromde de oude man. Ik ben immers geen hond.”

„Wat dunk jou, Munnik? Zouden die Jack en Bill niet inderdaad inbrekers van beroep zijn? Mij dunkt, dat is althans één kenteeken, waaraan ze te herkennen zijn.”

„Tenminste, als ze het vak *blijven uitoefenen*,” antwoordde Munnik, met een bedekten grijnslach. „Als . . . hoeveel hebben ze ook weer meegepakt, zei je?”

„Zeg maar twintig miljoen.”

„Met zoo'n sommetje kunnen ze best gaan rentenieren. En je kan toch ook niet álle renteniers gevangen nemen, omdat je verwacht dat er twee inbrekers onder zijn.”

„Zoo stomp van hersenen als je bent, heb je nu tóch gelijk,” meende Joris Jochem. „Ze zouden zich kunnen vermommen als renteniers.”

„Van welke inbraak is er eigenlijk sprake?” vroeg Tilly opeens, nieuwsgierig. „Ik ben journalist van beroep en kwam gister nacht voor het eerst sinds maanden weer in Holland terug.”

Ik zou graag eenige bijzonderheden vernemen.”

Leni keek haar half verstijfd van schrik aan, maar daar stoorde Tilly zich niet aan. Ze keek Joris Jochem verleidelijk

in de groote, doffe oogen, maar de detective negeerde haar vraag volkomen.

„Watson, *vragende vrouwen — zwijgende mannen!* Munnik, onthou dit, want ik zeg het géén tweede maal. *Opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden.* En dus, dit. *Heb jij den Rug van dezen vrouwelijken persoon al gezien?*”

„Nee,” antwoordde Munnik.

Hoewel inbreker, was hij een jonge man met niet weinig gevoel voor mooie vrouwen.

Het hinderde hem dat Joris Jochem zoo onbeleefd tegen de jonge dames was.

„Nu, wacht dan met je confidenties tot we *onder ons zijn. De verrader slaapt niet en de schurk sluipt rond met een engelengezicht.* Opmerken, samenvatten, . . .”

„Ja, dat zei je zooeven al,” viel Munnik hem in rede en deed alsof hij in slaap viel.

Hij voelde opeens een stoot in zijn zij. Joris Jochem had hem met den steel zijner bijl opgepord. Hij wilde reeds opstuiven, maar de detective legde den vinger op den mond. Nieuwsgierig naar wat er nú weer zou komen, hield hij zich in.

Joris Jochem beduidde hem nog een oogenblik geduld te hebben. Toen goot de detective wat cloroform op zijn zakdoek en gaf dien aan oom Karel.

„Watson,” zei hij ernstig, „*opmerken — én de rest. Ik ga met Munnik de ronde doen. Als iemand je in mijn afwezigheid aanvalt, bedwelm hem dan eerst en schiet hem daarna zonder genade neer. Hou het oog gevestigd op de wolven in schaapsvacht.* Vooruit, Munnik!”

Ze liepen de gang door en Joris Jochem tuurde door de ruiten van de aangrenzende coupé.

„Bekijk ze één voor één aandachtig, Munnik. Herken je een hunner aan zijn *Rug?*”

Munnik herkende den *Rug* evenwel niet en toen liepen ze verder. Er wandelden heeren in de corridors en daar draaide Joris Jochem om heen, tot hij Munnik hun rug kon laten zien. De jonge man was allesbehalve op die expeditie gesteld, want menigeen keek hem woedend aan. Joris Jochem hield allermintst zijn tong in bedwang en beleedigde de reizigers zonder onderscheid. Ook zwaaide hij onvoorzichtig met zijn bijl in het rond, hetgeen menig protest en dreigement opwekte.

„Keer je om!” gebod Joris Jochem een breed geschouderden jongen man, die met zijn rug tegen den wand op zijn gemak stond te rooken.

De jonge man lachte hem spottend uit en blies hem een rookwolk in het gezicht. Dat verbitterde den detective zoo zeer, dat hij hem met zijn bijl de sigaar uit zijn mond sloeg.

De jonge man liet onmiddellijk zijn vuist vooruit schieten en trof Joris Jochem in de borst. Daar deze echter zijn touwladder om het lijf had gewikkeld, voelde hij maar weinig van dien stomp. Hij bukte zich en rende met zijn enorm hoofd tegen den buik van den jongen man aan.

Deze uitte een kreet en hield beide handen voor de getroffen plek. Smachtend naar adem viel hij voorover.

Van weerszijden snelden passagiers toe, maar Joris Jochem wenkte hen dreigend met zijn bijl.

„Munnik, onderzoek zijn rug!” kraaide hij. „Is hij Jack, doe hem dan opslag de handboeien aan. U allen verklaar ik tot mijn gevangenen!”

Bij dat onaangename woord stoven de passagiers terug. Niemand had lust, in een strafzaak te worden betrokken, welke kon noodzaken de reis te onderbreken. En daar de gevallen jonge man even vreemd was voor hén als voor Joris Jochem, wisten zij niet in hoeverre hij die behandeling had verdiend.

„Hij is de *Rug* niet!” verklaarde Munnik, na een vluchtigen blik op den jongen man.

Nu hij zich weldra buiten gevaar voelde en Joris Jochem zijn operatieplan had opgegeven, begon hij óók schik te krijgen in het optreden van den detective. Hij twijfelde er niet aan, dat hij op die wijze nog menig gezellig uur kon doorbrengen en ging daarom, schijnbaar ernstig, in alles met hem mee.

In den restauratiewagen veroorzaakte Joris Jochem een ware opschudding. Bij zijn binnenkomen hief hij zijn bijl en zijn legimitatiekaart omhoog en brulde luid:

„Handen óp! *Een ieder laat zijn rug zien!* Die hem probeert te verbergen, wordt neergehouden!”

Een kleine bleeke man wilde verwoed opstuiven, met mes en vork. Hij had een hoogén rug en verbeelde zich daarom

dat men een onsmakelijke grap speelde. Maar Joris Jochem sloeg hem moedig die wapenen uit de handen.

Kleine meisjes gilden, vrouwen schreiden en mannen slaakten verwenschingen. Niemand kon duidelijk lezen wat op die kaart stond en daarom vreesde men het ergste.

Een oude heer legde, schijnbaar kalm, zijn portefeuille voor zich neer.

„Hier, neem dit, treinrovers,” zei hij met trillende stem, „maar laat mijn dochter haar mantel aanhouden. Ze heeft maar een dunne jurk aan en het tocht hier geweldig.”

„Herken je een dezer ruggen, Munnik?” vroeg Joris Jochem luid.

„Nee,” zei Munnik, die begeerig naar de portefeuille keek.

Toen maakte hij een dreigende beweging naar den ouden heer, die hem met smeekend gebaar zijn geldtasch toereikte. Munnik nam haar schijnbaar onverschillig aan en liep verder.

„Munnik, het komt precies uit zooals ik heb gedacht,” zei Joris Jochem, toen ze alle passagiers hadden bekeken.

„Wat bedoel je, Joris Jochem?”

„Kijk eens naar mij,” zei de detective vriendelijk. „Wat doe ik?”

„Wel, je wrijft met je vinger langs je linger neusvleugel,” antwoordde de inbreker, geamuseerd.

„Juist. *En dat doe ik altijd als ik een goeden inval krijg.* We hebben namelijk alle ruggen nu gezien, maar de *Rug* die gisteren dat briefje liet vallen was er niet bij, wel?”

„Nee,” zei Munnik, schijnbaar verwonderd. „Wat is dat vreemd.”

„Maar hij zou tóch met dezen trein naar London vertrekken, nietwaar? Dat stond immers in het briefje.”

„Ja, dat staat in het briefje,” gaf Munnik aarzelend toe.

Hij begreep niet waar Joris Jochem eigenlijk heen wilde en voelde een beetje onrust.

„Welnu, ik ben de *Rug* niet.”

„Nee, jij niet.”

„Jij bent de *Rug* óók niet, want je zag hem gisteren vóór je, zei je. Nietwaar?”

„Nee, ik ben de *Rug* óók niet,” antwoordde Munnik, onrustig.

„Watson is-ie óók niet, want dan had je hem wel herkend, toen je op het perron achter hem liep. Die goeie, ouwe, trouwe Watson. Verbeeld je, hij een inbreker. *Nooit!*”

„Nee, Watson óók niet.”

„Dus!”

„Dus?”

„Wie denk jij nu dat de *Rug* wél is?” vroeg de detective, dringend.

„Ja, wie zou hij wél zijn?” Dan, viel Munnik een oolijke gedachte in. „Hou jij dien heer, in onze coupé, ervoor?”

„Hij of een ander,” antwoordde Joris Jochem beslist. „*Opmerken, samenvatten . . .*”

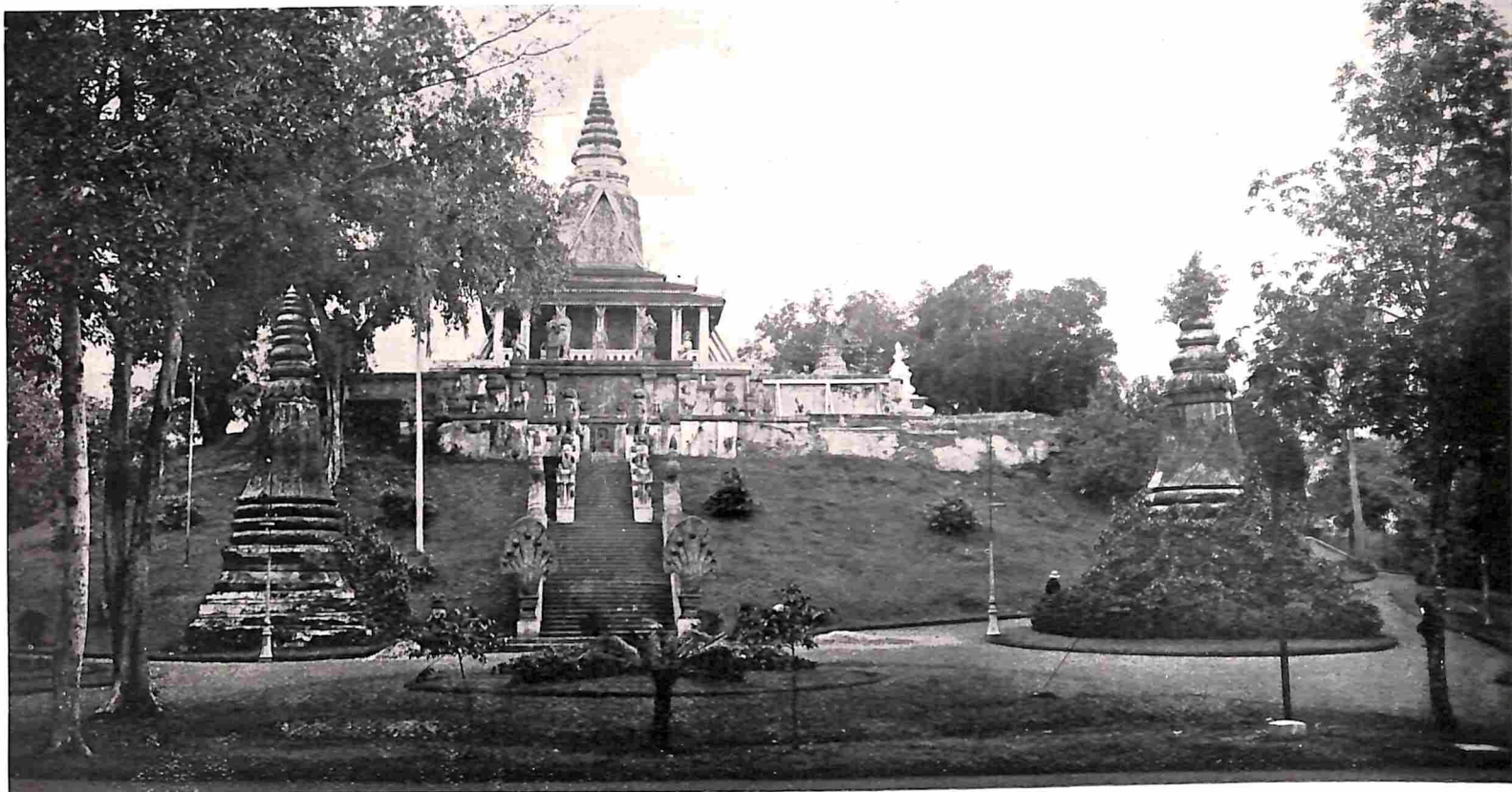
„Ja, ja!” riep Munnik, wien die spreuk reeds danig verveelde,

„Laat me uitspreken, ik moet mijn hart luchten. *Opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden.*”

(Wordt vervolgd)

DE GROENE SPECHT

ALS we niet wisten, dat de groene specht een echte Hollandsche vogel is, die we overal op de Veluwe, in het Montferland, het Gooi, in Brabant en in Drente kunnen vinden, dan zou de wijze, waarop hij zijn nest maakt, eerder aan exotische fauna doen denken. ☞ Want een Hollandsche vogel houdt zich gemeenlijk aan plukjes riet, aan grasjes, takjes en bladeren, volgens goedvaderlandsche traditie en de specht . . .! We behoeven slechts naar de kinderbewaarplaats op de titelplaat te zien om hem dadelijk te herkennen als een „rara avis”. Trouwens, ook op andere wijze onderscheidt de groene specht zich. Als alle vogels hun lenteliederden reeds lang vergeten zijn, dan begint hij te „zingen”. Ver en schrill klinkt zijn „gluuk, gluuk, gluuk”, zijn felle schaterlach, waarmee hij in Augustus de stilte doorkerft. En zijn pluimage doet mee in de bizarrerie van zijn verschijning: als een mondaine coquette hanteert hij het rouge op kop en wangen, groen en geel is de daarbij passende kleedij. Waarmee hij de aandacht trekt gelijk gene vrouw, een aandacht, die hij met zijn gehamer en getrommel nog vaster tracht te houden, Gluuk, gluuk, tók-tók! R.

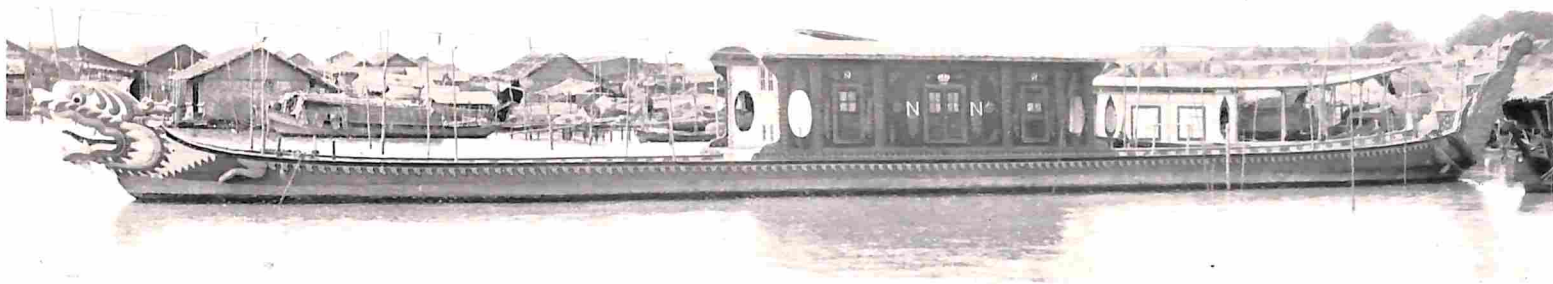

DE PAGODE PHNÔM TE PHNÔM-PÉNH, GEWELDIG HERSTELD DOOR HET FRANSCH BESTUUR MET NA-BOOTSINGEN VAN ANGKORSCHÉ BOUWORDE EN ORNAMENTEN, TERRASSEN EN TRAP

Phnôm-Pénh, Cambodja's hoofdstad

IN Mei 1922 toen er een koloniale tentoonstelling was te Marseille, ben ik dicht bij Cambodja geweest dan ooit. Op de boven-verdieping van een der gebouwen van Angkor, waar 't niet was te harden van de hitte, hing veel materiaal voor de geschiedenis die de kunst omvat der Franschen in het gebied dat thans Indo-China heet; zij dateert van 1787, toen Frankrijk een verdrag sloot met den Keizer van Annam; in 1858 nam het Tourane, het volgend jaar Saigon, en in 1864 sloot het een verdrag met den koning van Cambodja, en deze aanvaardde het protectoraat van Frankrijk. Dus een koninkrijk in Zuid-Achter Indië, met een bijna tropisch klimaat, met tropische wouden, afgewisseld door een steppen-vegetatie en grasvlakten; het best bevolkt langs het meer Tonlé Sap en langs de rivier die dit meer verbindt met de beneden-Mekong. Het kan geen kwaad wanneer men even de kaart erbij neemt. Dooreengenomen wonen er in Cambodja 14 menschen per vierk. kilometer, afwisselend van 2 tot 206. ☒ Saigon, aan den mond van de Mekong is een vrijhaven en een van de schoonste steden van het Oosten; met de stoomboot die de Mekong opvaart komt de reiziger in Batambang, de hoofdstad van de gelijknamige Siamische provincie; dan vervolgt hij den tocht met een prauw, het laatste eind in een buffelkar, thans misschien in een auto. En dan is hij bij de bouwvallen van Angkor, die ten noorden liggen van het reeds genoemde meer Tonlé Sap. Zonder deze ruïnen was Cambodja nooit beroemd geworden. ☒ Verwacht en gehoopt had ik te Marseille de „wilden” van Achter-Indië aan te treffen, althans eenige van de Shan's, de Kha's, de Laotiërs, de Karen's, de Katsjin's, menschen uit de bergen en de bosschen die er van oudsher tronen, omdat hun landbouw niet is ingericht op werken in de vlakte; maar ze waren afwezig evenals de Khmer's, het oude volk van Cambodja, zij die de tempels bouwden en zooveel kennis hadden van velerlei bedrijven. Men zegt, dat de Khmer's oorspronkelijk uit Voor-Indië zijn gekomen en dat we iets van hen weten sedert het jaar 600 onzer tijdrekening. Merkwaardig volk! Het kende vele metaalmengsels, 't brons om beelden te gieten, 't soldeeren, het klinken met nagels, het gieten met den verloren vorm; de Khmer's waren notabele goudsmiden, verstonden het drijven van metalen en het zetten van edelstenen, ze kenden het kruit voor vuurpijlen, die zij aanstaken bij feesten, het kwik om lijken te balsemen. De steen kolommen in de venstergaten der tempels draaiden zij op de draaibank; zij konden planken voegen en hout buigen boven het vuur, langs vooraf gemaakte mallen;

op het aardewerk brachten zij email aan, legden zij glazuur en op hun gebouwen verguldsel. Men zegt, dat zij dit alles van de Chineezen hadden geleerd, van Indo-China de burens ten noorden. Bij hun krijgstochten gebruikten zij rijdende werptuigen die pijlen slingerden naar den vijand; en strijdwapens met beschermende bekleeding. Ter versiering van hun gereedschap, meubelen, draagstoelen verwerkten zij ivoor, schildpad, leder, vederen met kleurigen weerschijn van pauwen en ijsvogels, ook blaadjes metaal. En op 't gebied van literatuur namen de Khmer's veel over van de Hindoe's, puttende uit hun onmetelijk groote letterkunde. ☒ Het was goed op de Marseillaansche tentoonstelling dit een en ander zich te herinneren, om eenigszins in de stemming te komen die in de klem raakte door al de gedroogde garnalen en visschen en al de vezels van abutilon, hibiscus, rameh, kokos, katoen, jute, agave en musa. Maar 't was wel moeilijk op den duur de oude Khmer's in gedachte te houden. ☒ Over de tempels van Cambodja zal ik niet schrijven; zij liggen boven mijn macht en de literatuur over dit onderwerp is bijna onafzienbaar groot; ze blijft nog vloeien zoo pas zijn in de „Mémoires archéologiques publiées par l'Ecole Française d'Extrême Orient” twee groote en zware deelen verschenen over „Le temple d'Angkor Vat.” Gemakkelijker bereikbaar en handiger is het opstel van prof. Krom over Angkor in „Nederl. Indië, oud en nieuw” van November 1924, met de prachtige afbeeldingen waardoor het tijdschrift van Petit beroemd is. Van denzelfden hoogleeraar vinden we in hetzelfde tijdschrift, van Juni 1925, de reliefs van Angkor Vat beschreven, weer later, Juni 1926, Angkor Thom; en in de aflevering van December 1927 zal men een opstel van hem aantreffen over „Kambodjaansche en Javaansche reliefs.” ☒ Wie dit alles in zich heeft opgenomen, mag meepraten over Angkor, en heeft meer gezien dan de tentoonstelling van Marseille gaf te aanschouwen; hij heeft óók zich kunnen verheugen in het natuurlijke décor dat de plantengroei gaf aan den centralen Toren van den Bayon en aan Prah Khan bij Angkor Thom; wat 'n toestand!... en nu komen we op een gevaarlijk terrein. Ook in Cambodja tempels weggehakt en guirlanden van lianen, de intieme tooi is op vele plaatsen verdwenen. Daar is bijvoorbeeld Vat Phu, als monument niet heel belangrijk, noch buitengewoon mooi; vroeger ging het oog van 't gebeitelde ornament naar den gebladerden tak die er tegenaan lag, van het weggezakte beeld naar de liaan die het behoedde tegen den val. Nu is alles grijs

STATIE-PRAUW, OORSPRONKELIJK VAN KONING NORODON, MET ZIJN LETTERTEEKEN, NAAR HET VOORBEELD VAN NAPOLEON

en effen, door de zon geblakerd; er is verblindend licht en zwarte schaduw, de tusschenbinten ontbreken. Hier staat de archaeologie, die, nadat al het groen is opgeruimd, gaat recht zetten en bijwerken, tegenover dichters en schilders, die zoo iets vandenvalwerk noemen. Prof. Krom wijst ons op den verworden strijd tusschen bouwval en vegetatie; slechts het ingrijpen van het oudheidkundig toezicht kan verhinderen dat de vegetatie 't wint. En zij die treuren om het te loor gaan van 't décor dat de natuur deed groeien, mogen, zegt hij, niet vergeten, dat die betreunde schoonheid na verloop van tijd toch zou zijn verdwenen, en dan samen met het monument dat men verzuimde te herstellen.

„denn alles was entsteht,

Ist werth, dass es zu Grunde geht.”

Pnompenh, correcter Phnôm-Pénh, is de hoofdstad van Cambodja; vóór de 14de eeuw was 't een bescheiden dorp, dat men noemde Chatermuk, een naam, die vermoedelijk afkomstig was van de Mekong zelve, die te dezer plaatse en in dien tijd Tonlé-Chaturmuk heette. Volgens de kronieken der koningen en de legende des volks was de eerste koning Préas Barom Réachea Pohnéa Yat. Op zijn kosten werd een monument gebouwd, een Phnôm, met een klokvormig, in een spitse punt uitlopend bovenstuk, zooals alles in deze landen eindigt in een naar boven gerichte spits. De pagode bedoelde te vereeren de godheid met vier aangezichten, die, in den vorm van een beeldje, op de Mekong drijvende was gevonden door een oude Cambodjasche vrouw, Pénh geheeten. Aldus ontstond de naam Phnom-Pénh, een naam die is behouden voor de allengs een stad geworden nederzetting. Een praktisch doel heeft de pagode gekregen in 1885 toen de Franschen een opstand hadden te weren: waar de spits aanvangt bouwde men een houten omgang ten behoeve van den uitkijk die moest oogen naar onraad; langs een ladder van bamboe tegen den buitenkant geplaatst, bereikte men den omgang. Aan den voet stond toen nog de oude pagode, met stroo gedekt. ☼ Tijdens de stichting dezer pagode was de beroemde stad Angkor niet meer de residentie der Khmersche soevereinen. Voor den tweeden keer hadden de Siammers in 1420 zich ervan meester gemaakt; geplunderd en verwoest werd de stad, overgelaten aan den plantengroei, en men weet wat dit wil zeggen in dit land. Pohnéa Yat had haar verlaten, ook omdat hij er zich niet veilig voelde; Phnôm Pénh werd het verblijf des konings, van zijn mandarijnen en zijn onderhoorigen; dat was in 1434; in 1861 is de stad officieel de hoofdstad des rijks geworden. Het meer Tonlé Sap waaraan zij ligt is niet anders dan een verbreding van de Mekong gedurende den regentijd; in October valt er 243 millimeter regen. Dan komt de scheepvaart weer in gang; stoomsloepen, Chineesche jonken, sampans van de Annamers, Cambodjasche barken bewegen zich op de rivier. ☼ Er is een oud Phnôm Pénh en een nieuw; de oude stad is aan een dorp gelijk, zooals men er vele vindt langs de rivier-oevers. Door den handel is de stad opwaarts

geklimmen en velerlei zijn de produkten des lands die daartoe hebben bijgedragen; onder de uitvoer-artikelen vind ik genoemd indigo, zijde, huiden, ivoor, schildpad, tabak en katoen. Door de hoofdstad leidt het transito-verkeer der produkten van Siam, Laos en Birma. De groote vlucht die Phnôm-Pénh heeft genomen begon toen de koning Norodôm er zich vestigde; hij is de voorganger geweest van den tegenwoordigen koning, Sisowath: cédant aux pressantes sollicitations du représentant du Protectorat au Cambodge, is koning Norodôm verhuisd naar Phnôm-Pénh ☼ De pagode die het Fransche bestuur heeft doen herstellen, vertoont vele bijzonderheden die aan Angkor doen denken; een breede en hooge trap die erheen voert heeft tot leuningden de naga's die hun zevenvoudige koppen rechtstandig ontplooiën tot breede waaiers. Hetzelfde motief toont een lange en breede brug, le pont des nagas. En er zijn leeuwen, zittende en staande, altijd pedant, als leeuwen zijn. In het Trocadero te Parijs, dat minder ver ligt dan Cambodja, is volop gelegenheid de kunst der Khmers te bewonderen, beter eigenlijk dan in het land zelf; want in het Trocadero mist men de schier eindeloze herhalingen die het origineel vervelend maken, 800 meters basreliefs, friezen waarvan de lengte niet valt te schatten, en steeds weer figuurtjes die bedriegelijk op elkaar gelijk; meer dan 90 tympanen van twee bij drie meter, gevat in de kronkelingen van de heilige slang, de naga. ☼ De oude stad, met haar open winkels aan de straat en haar open vertrekken daarboven, heeft geducht van het water te lijden gedurende den was, en de laaggelegen wijken zien er dan uit als de buitendijksche buurten onzer aan de rivieren liggende steden bij hoog water. De nieuwe stad is heel anders: hier staan villa's zooals Wiesbaden er vele heeft aan zijn allee's, lanen zooals in Godesberg van de rivier landwaarts loopen; het groote, nieuwe postkantoor is een monster, maar aardig ziet in het moderne Phnôm-Pénh de Rue Daniel Fabre eruit, met de Chalets zooals de

BUFFELS VOORSPELLEN DEN RIJSTOOGST

Europeanen ginds bewonen. Er is, het worde fluisterend gezegd, te veel style franco-Khmer; deze twee verstaan elkander ganschelijk niet. En Marseille heeft ons geleerd dat 'er een zeer streng gebod is dat zegt „gij zult niet namaken”. Architectonisch zijn de antieke gebouwen gebrekkig; de aantrekkelijkheid zit in de versiering, en niet te veel op eens. ☞ De rivier die eigenlijk een meer is, of omgekeerd, zal den bezoeker steeds aantrekken; daar is te zien hoe gezond de stad leeft, hoe tierig zij is, hoe bedrijvig. Elk jaar in de maand Méak-Kâsé (Nov.-Dec.) bij volle maan is er feest op het water; dan komt de koning een week lang wonen in zijn drijvend boothuis, tegenover het paleis, en de wedstrijden duren tot de zon ondergaat; de mededingende prauwen zijn uitgeholde boomstammen, en tot de bemanning behoort een nar die grappen verkoopt en zelfs den koning niet spaart. Het waterfeest van Phnôm-Pénh wordt gevierd wanneer de overstroming van de noordelijke provincies des koninkrijks ten einde loopt; het heet, dat de koning het water beveelt zich terug te trekken. ☞ Van den thans regeerenden vorst Sisowath vertelt men niet veel; te uitvoeriger zijn de berichten over zijn voorganger, koning Norodôm. De afbeelding van zijn statieprauw met N N herinnert aan het geschenk dat de koning in 1869 ontving van het Fransche gouvernement. Dat was het chalet waarin keizerin Eugénie heeft bijgewoond de opening van het Suez-Kanaal. Norodôm

maakte zijn huis daarvan, vond de inrichting aller-aardigst, de galerijen, de vensters met glasruiten, de pilaartjes van gesmeed ijzer, de keizerlijke kroon, en de initialen van Napoleon. Hoogst waarschijnlijk heeft Cambodja's koning toen zijn letter op zijn boot doen schilderen, want in Achter-Indië is dit geen adat. ☞ Met Siam vlotte het niet, il y avait de quoi! Wat de Siammers in Angkor hadden uitgevoerd was Norodôm nog niet vergeten;

de ondergang van het rijk Khmer was hem een gruwel. Maar hij had lang in Siam gewoond, vond er veel goeds, sprak gaarne Siamsch, had menschen van Siam in zijn omgeving, wist zelfs eenige danseressen van Chulalongkorn naar Phnôm Pénh te lokken.... of het was pour les beaux yeux du roi of om geld en gewin meldt de historie niet; wel, dat Siam's koning hevige verstoord was. ☞ Cambodja is een interessant land; men vindt er nog velerhande oude gewoonten, vele feesten, profane en godsdienstige. Maar men moet niet lang wachten met er heen te gaan, want veel plechtigs van vroeger verloopt allengs. Dit is niet uitsluitend in Cambadja waarneembaar. In de dagen van Olim beklommen lange optochten van pelgrims de trappen der sanctuaria van Angkor; op de hoekpalen en op de grimmige dierenmonsters legden zij bloemen neer; den bonzen brachten zij ananassen, bananen, rijst en kaarsjes; alles scheen te bidden, de natuur, de materie, de planten, de menschen. Thans gaan de Boeddhisten naar den bioscoop, de draaiende tooverlantaren. Het rijstfeest, daaraan deed de koning mede in Cambodja. Dit was het begin van hetgeen men tegenwoordig zou heeten het rijstbedrijf. Ank Duon, een vrome vorst, met grooten eerbied voor de antieke instellingen, had zijn residentie te Oudon, en op enkele honderden meters van zijn paleis lag het stuk land dat ieder jaar rijstveld zou worden. Ook thans nog kent men zulke omheinde ruimten, préah-srê, het heilige rijstveld. ☞ Elk jaar, in de maand Pisakh, in het begin van den natten moeson, kwam de koning op het veld en loopend achter den heiligen ploeg met het houten kouter,

bekleed met de sampot van brokaat, maar daaroverheen den ouderwetschen kiel van den eenvoudigen landman, deed hij de beide aangespannen buffels drie voren trekken in den grond. Eerst daarna mocht iedereen beginnen aan de bewerking der velden. Moest ik het ceremonieel in zijn geheel omvang vertellen, het zou bladzijden vullen. ☞ Alles is thans vereenvoudigd, de plechtigheid is in onbruik geraakt, het volk hecht er niet meer aan en de boeten zijn vervallen die vroeger ten laste kwamen van hen die aan hun ladang begonnen vóór de koning had geploegd. Niet de koning zelf komt thans op het veld en ook de belangstelling zijner onderdanen blijft weg. Maar in het dorp Takéo is nog een overblijfsel te zien van het vroegere ritueel waarvan de hoofdpersoon is een hooge dignitaris, de préah eysey-phéat. En waarvan andere hoofdpersonen zijn de buffels. Men plaatst op het land naast elkaar, onderling op korten afstand schotels met rijst, met gras, met boontjes, met maïs, met het groen van Setsamum indicum; dan een door hars gedicht mandje met water en een ander met arak. De buffels worden losgemaakt en tot op korten afstand van de schotels en mandjes gedreven, daarna overgelaten aan hun fantasie. Vallen zij aan op de padi, dan zal de rijstooft overvloedig zijn, matig wanneer zij iets anders verkiezen, drinken zij water dan zal de opbrengst van het veld iets meer zijn dan middelmatig; een ongunstig voor-

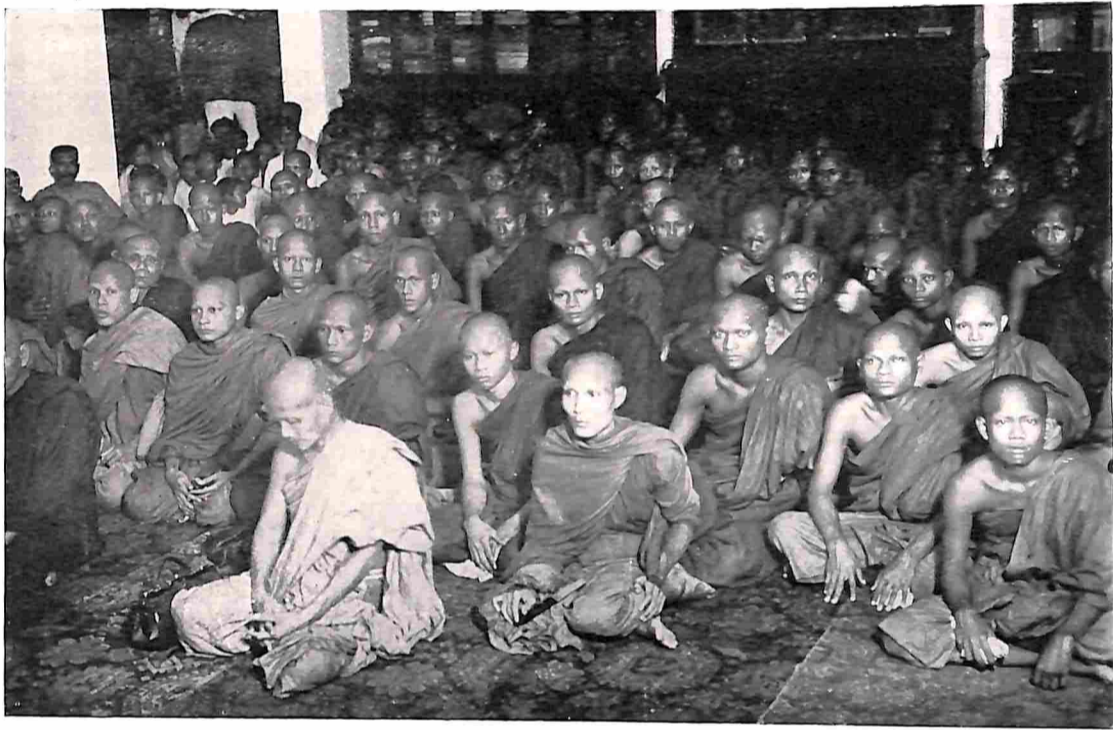
teeken is als de dieren naar de rijstbrandewijn loopen. Dan zal er mede groote hitte zijn in het koninkrijk. Naafloop van de proefkopen de kinderen wat er overbleef.

J. F. SNELLEMAN

Zijn ouderlijk huis

DE man, die naast Jo voortliep, had er geen flauw begrip van, hoe het meisje maar amper naar zijn toch zoo sympathiek discours luisterde en omdat hij dacht, dat het onderwerp haar interesseer-

de, sprak hij kalm verder, niet lettend op haar stilzwijgen. ☞ „Ja, zei hij en het trof Jo hoe de man zich inspande, om haar zijn meening duidelijk te maken, „ja, als jij het over pannekoeken hebt, dan wil ik je 'ns zeggen, hoe ik ze het liefst eet. Zij moeten héét gegeten worden, dat is nummer een. Er moet wat suiker bij, niet veel, maar toch precies zooveel, als je zelf maar wilt en dan . . . ja dan . . . dat zul je nou vreemd vinden, maar het hoort er absoluut bij: je moet ze gezamenlijk eten, niet alleen op een kamer, zie je, nee, dat is niets waard. En nu je 't toch over pannekoeken hebt (dat was heelemaal niet zoo, maar dat dacht de man, omdat hij zoo in zijn onderwerp opging) nu wil ik je ook nog zeggen, dat ik er altijd naar verlangd heb, om ze nu 'ns op een doodgewonen dag te eten, niet op een feestdag, snap je? Dát was nu de groote wensch in mijn jeugd. Maar ach, ja . . .” ☞ De man zweeg stil en Jo vond zoo gauw geen woorden, om het gesprek voort te zetten. Henk sprak over pannekoeken, maar ook over zijn jeugd . . . zijn jeugd, waarvan ze niets wist. Nooit had hij er haar over gesproken en ze had nooit den moed bezeten er naar te vragen, omdat zij, fijnbesnaard als ze was, gevoelde, dat er tusschen zijn en haar even aan te zien, om zich met angst te kunnen voorstellen, op welke wijze pannekoeken in *zijn* ouderlijk huis gegeten werden! In een speciale eetkamer had hij, onder prettig en vooral rustig discours, de door het dienstmeisje — God weet was 't een huisknecht! — soigneus opgediende pannekoeken verorberd . . . Ze kon er niet eens te lang over nadenken, want

BOEDDHISTEN BIJ EEN BIOSCOOP-VOORSTELLING IN HET MUSÉE ÉCONOMIQUE TE PHNÔM-PÉNH

dan ineens zag ze het te groote contrast en dan voelde ze opnieuw groote spijt, omdat zij hem maar niet ineens de waarheid had gezegd, vóórdat zij gezamenlijk naar háár „thuis” gingen. „Ik geloof, dat we er al haast zijn”, zei de man. „Ik vind het toch zoo prettig eens met je „thuis” kennis te maken...” Jo voelde het: het kon niet langer worden uitgesteld, ze moest het nu ineens maar zeggen. „Zie je, Henk”, zei ze, „je hebt me nooit naar mijn „thuis” gevraagd en ik weet alleen, dat je altijd met bijzondere aandacht hebt geluisterd, als ik het over moeder had. O, moeder is een schat, zie je, en je zoudt verbaasd staan, als jij eens de pannekoeken at, die zij voor je klaar kan maken. Die zijn onverbeterlijk en ik geloof nooit, dat ik ze zoo zou kunnen bakken”. „Ik zou het verschil wel eens willen proeven”, zei de man. „Maar daar wil ik het nu niet over hebben”, viel het meisje vlug in, bang, dat ze straks weer den moed zou missen. „Ik moet over mijn „thuis” spreken. Als jij je dat nu maar niet te mooi hebt voorgesteld, want dat zou me ontzettend spijten. Weet je, er zijn nu eenmaal redenen, waarom we thuis geen salon hebben! Vindt je dat nu niet veel te gewoon? Denk eens na, Henk, we hebben niet eens een salon! Neen, stil nu, want er komt nog meer. Ik wou je wat vertellen van onze huiskamer”, ging het meisje verder en het was of nu het ergste gebeuren ging. „Jij stelt je natuurlijk een prachtig ingericht, modern gemeubeld vertrek voor. O, Henk, je hebt het mis. Onze canapé is heel oud en het buffet is nog van grootmoeder! Neen, houd je mond nou. Het ziet er bij ons keurig netjes uit, maar we doen alles zelf, Henk. Een dienstmeisje hebben we niet eens! Zie je, dat is nu mijn thuis!” „Gelukkig! Het was er uit! En op dat oogenblik verdween het spottend trekje uit Henk's oogen en wat er voor in de plaats kwam, was niet anders dan een groote ontroering. „Jo”, zei hij en het klonk schor, „ik zou het misschien nog prettiger vinden, als ik je eerst mijn „thuis” mocht laten zien, het „thuis” waar ik mijn jeugd doorbracht. We zullen er even voor om moeten loopen, maar ik zou het op prijs stellen, als je er dat voor over had. En nu mag ik zeker nóg wat zeggen. Je had het over jouw „thuis” en ik geloof, dat je bang was, om er over te spreken. Maar in mijn jeugd, in mijn kinderjaren . . . Wacht, hier zijn we er al — dit wou ik je even laten zien. Dit was eens mijn „thuis”. Zie je 't?” „Jo zag het. Ze zag een huis, een groot, mooi huis, met zoovele vensters, dat ze in één blik nauwelijks te omvatten waren. Die vensters waren als opene, starende, hunkerende kinderogen, starend, strak en stil, de wijde wereld in, smekend om een liefde, die hier, ondanks alle goede bedoelingen, niet gegeven kon worden. Ze zag een groot gebouw, met deuren, waarvan je vooruit vermoeden kon, dat ze met dreunenden, daverenden slag achter je dicht zouden vallen. Ze zag óók, hoe de man vocht met een ontroering, die hij niet wilde toonen, die hij wég wilde vegen uit zijn wit-getrokken gelaat. En het was of de wereld, ondanks het pijnlijke, jubelde, omdat zij ineens alles had begrepen, toen ze de zwarte blokletters zag, die even dansten voor haar oogen, maar dan tot woorden zich reiden: Weeshuis voor den deftigen stand. „Kom, jongen”, zei ze en ze stak haar arm door zijn arm, „laten we nu gauw naar huis gaan, want moeder wacht op ons . . . ik geloof met pannekoeken . . . TON RUYGROK

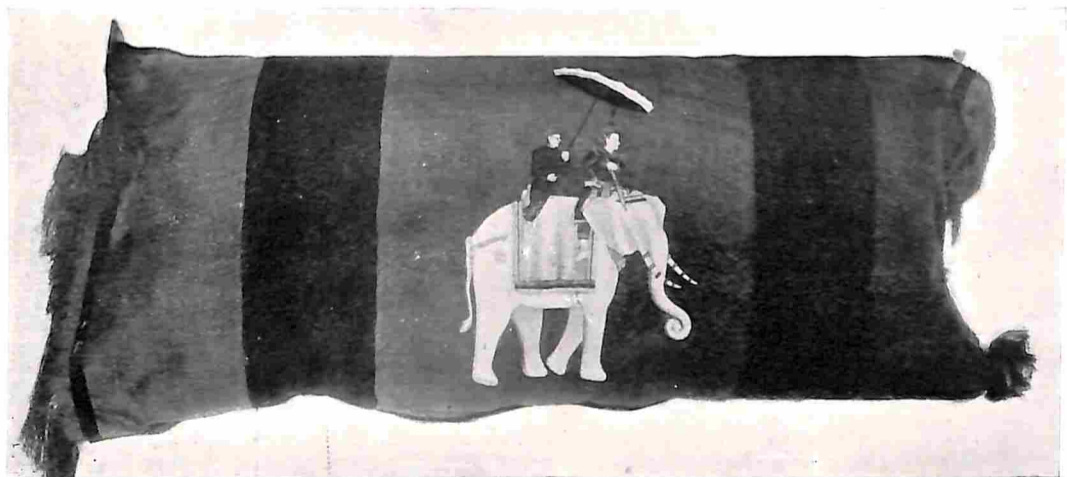
De begraafplaats Oud Eikenduinen te 's-Gravenhage

OP de grens van 's-Gravenhage en de voormalige gemeente Loosduinen, een half uur afstand van de Scheveningsche duinen, bevindt zich de uitgestrekte begraafplaats Oud

DANSERES VAN CAMBODJA (MISSCHIEN VAN SIAM) GESCHILDERS OP EEN ZIJDEN, VAN GEWEVEN BANDEN VOORZIEN KUSSEN

Eikenduinen. In vroeger eeuwen stonden daar, volgens een oud geding van 1483, tusschen een rij iepenboomen, een aantal boerderijen en woonhuizen. De bewoners moesten met die van Scheveningen in alle lasten, impositiën en omeslagen $\frac{1}{3}$ en die van den Haag $\frac{2}{3}$ bijdragen; dus was Eikenduinen toen reeds een dorp, zooals het dan ook in 1571 in authentieke stukken voorkomt. Ook had het een eigen korenmolen. Reeds in 1266 wordt het genoemd Hekendunen in een Latijnschen brief van vrouw Machteld, gemalin van Graaf Floris IV en stichtster van de Cisterciënser abdij te Loosduinen. In dezen brief wordt gewag gemaakt van een Kapellanij en drie morgen land „tot een aalmoes”. Er moet dus toen reeds een kapel hebben gestaan. Vermoedelijk werd deze gesticht, zoo lezen wij in een opstel van den Heer Coen van der Ven in „het Huis, Oud en Nieuw”, waaraan ik hier het een en ander ontleen, door den Roomsche Koning, Graaf Willem II, tusschen de jaren 1247 en 1255. Aanleiding tot deze veronderstelling geeft een brief van Jan van Avennes, (Graaf Jan II) van 1299, waarin het volgende voorkomt: „welcke achte pont Holl voerseyt ons lieve oom, coninck Willem, gaf voor Grave Florens (zijn vader, Floris IV) ziele mit anders den renthen, die hi settede toet die voirseiden Capellen, doe heise stichten dede”. De kapel, tot een kerk met toren omgebouwd, waaromheen een regelmatige boomenrij was aangelegd, was toegewijd aan O.L. Vrouw van Zeven Weeën en ressorteerde, volgens v. d. Aa, onder de parochie van St. Jacob te 's-Gravenhage. Meer waarschijnlijk zal ze behoord hebben onder de parochie van Mönster, welks rechtsgebied zich uitstreckte over geheel Delfland. Zeker is het, dat de kapelaan van Eikenduinen een der vier priesters was, die de kapel ten Hove bedienden. Als de Graaf met zijn gezin in den Haag vertoefde, genoot de kapelaan van Eikenduinen bij hen het middagmaal, aan welke gewoonte graaf Willem III, (de Goede) een einde maakte. Daar het hem „tenhoogste mishaagde” gaf hij in 1326, nadat hij in dat jaar de kapel, met toestemming van den bisschop van Utrecht, tot een parochiekerk verheven had, aan Nikolaas, abt van Middelburg, te verstaan, dat de kerk wel door een zijner kanunniken zou worden bediend, maar dat hij van het voorrecht ten hove te eten, moest afzien. Bij sententie van 5 Januari 1445 werden

BESCHILDERS ZIJDEN KUSSEN (DE OLIFANT IS TE WIT)

verscheidene boomen van Eikenduinen gerooid en de duinen afgegraven, om plaats te maken voor een meer bebouwde kom, ondanks protest van den Heer van Wassenaar, die daardoor een gedeelte zijner tienden zou moeten missen. In de volgende paar eeuwen is zeer weinig omtrent het kerkje te Eikenduinen te vinden, totdat de Hervorming een nieuw licht daaromtrent deed opgaan. ☞ Wij kunnen alleen het volgende resumeeren: gesticht tusschen de jaren 1247 en 1255, toen onder de parochie van Monster gebracht. Tijdens het verheffen tot eene zelfstandige parochie in 1326, ressorteerende onder St. Jacob te 's-Gravenhage; daarna zelfstandig, welke toestand echter niet bestendig schijnt geweest te zijn, want wij vinden opgeteekend, dat in 1514 de ingezetenen van Eikenduinen in den Haag te communie gingen. Later schijnt Eikenduinen de plaats van hulp- of bijkerk van 's-Gravenhage te hebben ingenomen, om welke reden is mij niet bekend. ☞ Eikenduinen was een druk bezochte bedevaartplaats, omdat het kerkje een miraculeus Mariabeeld bevatte. Driessen vermoedt in de Bijdragen tot de geschiedenis van het bisdom van Haarlem, dat het een Kruis geweest zal zijn. Ook spreken de Staten van Holland in hun resolutie van „Cruysmeesteren” en „Cruysgilde”. ☞ In 1398 ging de Gravin van Holland naar „het Heylige Cruus tot Hekendunen” ter beevaart. Kronenberg spreekt van een beeld en een Kruis tegelijk, maar noemt het laatste alleen „miraculeus”. De pelgrims gingen met een kaars in de hand, alleen of in groepjes, op hun knieën rondom de kerk, na hun penningske geofferd te hebben in een offerbus, waartoe straks nog een enkel woord. De 80-jarige oorlog was ook voor Eikenduinen noodlottig en met de Reformatie is het lot van het kerkje beslist en de gordijn voorgoed gevallen. In een resolutie van 2 September 1580 gaven de Staten van Holland te kennen: „is voorts verstaan, dat bij advys van de magistraat van den Haghe de kerke tot Eikenduinen gedemolieert zal worden, alzoo de Staten verstaan, dat die kerke van Eikenduinen onnoodig is en daaromme niet gerepareert zal worden”. Die „reparatie” was eenvoudig een drogrede, daar de kerk in goede conditie verkeerde en door de aanzienlijke offergaven ruimschoots in haar onderhoud kon voorzien. Verder teeken ik hierbij nog uit een brochure van L. van de Griendt, R.K. Priester, het volgende aan. Voor het sommetje van honderdtachtig gulden werd het kerkje het eigendom van een slooper. Smeekingen en verzoeken van de Roomschen om de kerk te mogen terugkopen werden van de hand gewezen. De kerk moest vóór Kerstmis worden omvergehaald. Het verzet der Eikenduiners was zóó sterk, dat de sloopers het werk niet aan durfden. Er werden boeten opgelegd en betaald. Niets hielp, de kerk bleef staan. Toen het talmen den Staten van Holland te lang duurde, gelastten zij bij een scherpe resolutie in den zomer van 1581 den afbraak, die inderdaad in Juni van dat jaar tenuitvoer werd gelegd, onder bedekking van politie en militaire macht, terwijl de aanzienlijke kerkgoederen ten behoeve van het algemeene land werden aangeslagen. Of de slooping wel van harte ging zou men moeten betwijfelen, daar men het werk half in den steek gelaten heeft en er nog een belangrijk gedeelte, een stuk toren en een belendend muurvlak, is blijven staan, waardoor den Roomschen een voor hen kostbare herinnering aan hun verdwenen heiligdom werd achtergelaten. De kerk werd dus feitelijk niet „omvergehaald”. Tegenover de hierboven ge-

GRAFTOMBE OP OUD EIKENDUINEN

noemde offerbus stond, volgens een lithografie van 1860, een marmeren beeldje van een hond, dat v. d. Ven vergelijkt met den „blaffert” der middeleeuwen. Het beeldje zou daar geplaatst zijn om door zijn gemeend geblaf de aandacht op de offerbus te vestigen. 't Moge aardig gevonden zijn, maar ik teeken hierbij aan, dat onder een „blaffert” werd verstaan een register van tienden en renten, die een Heer van een klooster te vorderen had, dus zoiets als een „klapper”. Of schoon aan het kerkelijk leven te Eikenduinen met de demotie van het kerkje schijnbaar een einde gemaakt werd, is dit toch weer gaan herleven en werden er door de Katholieken omstreeks 1680 weder godsdienstoefeningen gehouden, niet in een expresselijk daarvoor gebouwd kerkje, maar in een heerenhuis. Komende van den Haag langs den Loosduin-schenweg, komt men aan een brug; is men die gepasseerd, dan staat aan de linkerhand een boerderij, genaamd „het Klooster”, waarnaast zich het bedoelde heerenhuis bevindt, waar de diensten in het geheim werden verricht. Over dit kerkje

bewaart Jacob de Riemer in zijn „Beschrijving van 's-Gravenhage”, als officieel stadsbeschrijver, het zwijgen. Een der pastoors, Joh. Block, ging tot de Oud Katholieken over, waarna vele Katholieken de kerk verlieten en naar de „Spaansche kapel” te 's-Gravenhage gingen. Daar, na het uitsterven of het vertrek der parochianen de parochie verliep en er in 1817 te Loosduinen geen Oud Katholieken meer waren, bleef de kerk langen tijd ongebruikt. Eerst 20 Juli 1832 werden de vaste goederen der statie door den bisschop der Oud Katholieken voor / 1800.— verkocht. Hiermede heb ik de vóorgeschiedenis van Oud Eikenduinen in hoofdzaak behandeld en rest ons nog een wandeling langs de graven. Mijn bestek laat niet toe hierover in het breede uit te weiden en zoo wensch ik slechts op een paar in 't oog vallende monumenten de aandacht te vestigen. De begraafplaats kan in drieën worden gesplitst: het oudste gedeelte, rondom de ruïne, het nieuwe gedeelte als verlengde daarvan in 1812 in exploitatie gebracht en het nieuwste gedeelte, dat van de latere jaren stamt. Een steil paadje voert ons door

een kreupelbosch langs een paar zeer oude graven uit het begin der XVIIIe eeuw; hier bevinden wij ons op het oudste en merkwaardigste gedeelte van Eikenduinen, waar de ruïne staat voorheen met mos en klimop begroeid. Indrukwekkend verheft zich de bouwval, zooals hij reeds meer dan drie eeuwen daar stond, aangrijpend schoon komt hij door het omringend geboomte tevoorschijn en wanneer wij door de poort gegaan zijn, na nog even verbaasd gestaan te hebben van de dikte der muren, waarop het houweel des sloopers zeker geen houvast heeft kunnen krijgen, ontrolt zich een prachtig panorama aan het oog. Vooral bij ondergaande zon is de ruïne imposant en komen ons de woorden van den dichter te binnen:

Als 't schemert in gewelf en kelder,
Van struik en braamstruweel omzoomd,
Waar 't purpren licht nog klaar en helder,
Door reet en boograam binnenstroomt.

Blijkbaar werd er ook in de kapel begraven, zooals uit de opschriften op oude zerken rondom de ruïne valt op te maken. Zijn wij de poort doorgeslagen, dan komen wij aan een klein vierkant steentje, waarop gebeiteld staat: „Hier rust de eersten van deeze plaats, A. M. Sturms, geboren 27 Janu 1754 en overleeden 5 Sep 1812”. ☞ Met dit graf nam dus de nieuwe

periode, waarin Eikenduinen zich thans nog bevindt een aanvang. Als overplaats, zich aansluitend bij Nieuw Eikenduinen, werd de grond van de familie van der Does gekocht en in exploitatie gebracht. Onzen weg vervolgend, gaan wij langs een marmeren beeldje van den beeldhouwer Verhulst, een kinderfiguurtje, dat een met één ademtocht bewasenden spiegel afwischte, symbool van het spoedig vervluchtigende teedere leven. Het dekt een kelder, speciaal gebedigd tot het bijzetten van vroeggestorven kinderen. Verder zien wij de tombe van den Grieksch Katholiek priester Bedrinski, oud-aalmoezenier van koningin Anna Paulowna, gemalin van Koning Willem II, welke tombe het middelpunt vormt van een afzonderlijk Russisch hoekje. Vervolgens begeven wij ons naar het nieuwste gedeelte, waar ons oog getroffen wordt door het mausoleum van de familie van Hattum van Ellewoutsdijk, in Grieksch stijl opgetrokken. Als type van moderne grafarchitectuur worden wij gewezen op de dicht daarbij gelegen tombe van de familie van den Broek d'Obrenon, voorstellende een in een wijd gewaad gekleede vrouw (Piëta), die een urn met bloemen vult en als laatste soort van den meest modernen grafbouw geldt het monument voor wijlen Mr. C. T. van Deventer, in leven Lid van de Tweede Kamer. Het dekt niet op de tot nu toe gevolgde wijze het stoffelijk overschot van den overledene, het is een crematietombe, waar, in een bronzen kistje, de asch van den overledene wordt bewaard. Het monument is vervaardigd naar het ontwerp van den architect Ed. Cuijpers te Amsterdam. ☼ Hiermede wenschen wij onze wandeling op Oud Eikenduinen te besluiten en verlaten wij deze stille dreven met een eerbiedigen groet aan dien „eindpaal van verdriet en nooden” voor zoovelen „rustplaats na den strijd der deugd”.

K. L. SCHAMP

DE MEEUW

DAAR zat ze . . . op een brugleuning, midden in de groote stad, waar de koude en honger haar heen gedreven hadden, armelijk en meewarig, in elkaar gedoken. Haar eene vleugel hing slap omlaag en schichtig bewoog zij 't verstandige kopje naar links en rechts in melancholische hulpeloosheid. ☼ Behoedzaam kwam ik nader, en hoewel er een zekere onrust bij 't dier viel waar te nemen deed het geen pogingen om weg te vliegen. Voorzichtig legde ik mijn hand op den rug van den vogel, die zich gewillig liet opnemen. Bij nadere beschouwing bleek de linker vleugel gebroken te zijn. Ik voelde het snelle kloppen van 't hart in 't angstige, warme vogellijf dat met gesloten oogen op mijn hand lag. Thuis gekomen bracht ik den gewonden vleugel in den normalen stand en spalkten dezen zoo goed en zoo kwaad als mogelijk was, daarna richtte ik een zijkamertje in tot voorloopige verblijfplaats, zette een lage bak met water neer en 't meeuwenhospitaal was gereed om de patient te ontvangen. ☼ Na enkele dagen verkeerde ik reeds op vriendschappelijken voet met den vogel, die zich willig in 't ondiepe bassin liet plaatsen waar hij gretig toe beet in de hem voorgeworpen stukjes visch. ☼ Een dag of tien waren verstreken toen ik den vleugel ontzachtelde en de spalk verwijderde, tot mijn groote vreugde bleef de vleugel op zijn plaats en was genezen. ☼ Den volgenden morgen zat de herstelde patient boven op de tafel; den dag daarop trof ik hem op 't kastje en eenige dagen later fladderde zij lustig door de kamer. Ik besloot de proef te wagen om haar weder de vrijheid terug te geven en stevende met de meeuw in mijn armen naar 't Vondelpark. Het vroom flink, de vijvers in 't park waren met een ijskorst bedekt. Ik zag echter een opengehouden plek waar de eenden lustig rondkwebberden en daar zette ik den vogel voorzichtig in 't gras aan den rand van den vijver. ☼ Een beetje verbaasd en onwennig over haar plotselinge vrijheid bleef de

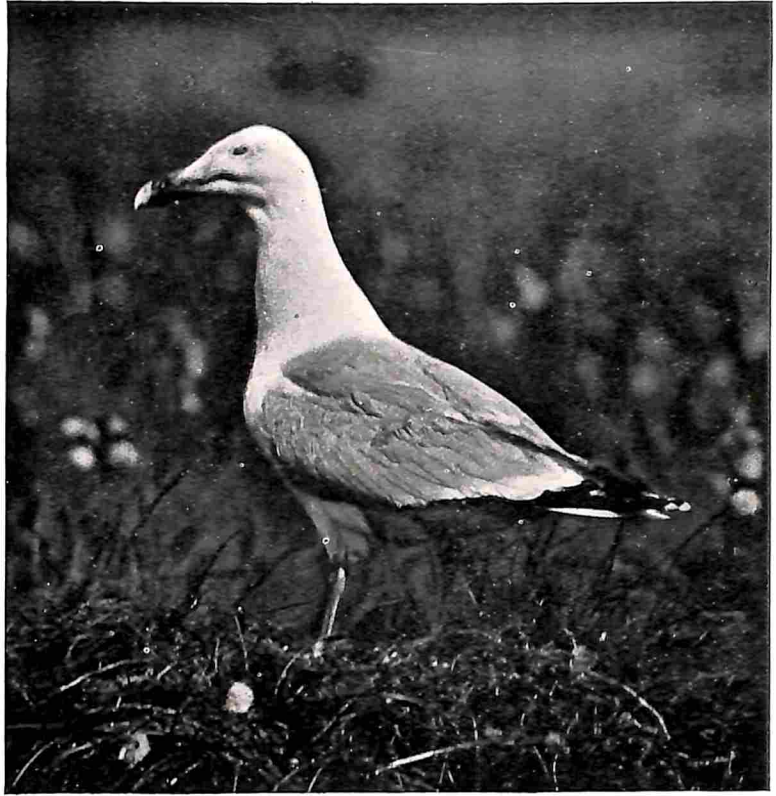

Foto Bicherton

ZILVERMEEUW

meeuw roerloos zitten, tot ze opschrikte door het blaffen van een naderenden hond. Ze vloog op en streek een tiental meters verder neer. In plaats van in 't open water, kwam ze op 't ijs terecht, waar zij zich struikelend en glijdend op voort trachtte te bewegen. Blijkbaar was zij door 't lange ongebruik van haar vleugels niet in staat van 't gladde ijs op te vliegen en ondanks herhaalde pogingen gelukte het niet. ☼ Een paar bonte kraaien kwamen onder luid gekras aangevlogen. Zij zagen in den invaliden vogel een makkelijke en welkome prooi en begonnen pikkend over hem heen te vliegen, terwijl de meeuw in wanhopige zelfverdediging van zich af trachtte te bijten. Angstig klonk het krijschend geroep van den aangevallen vogel. Enkele minuten had deze ongelijke strijd geduurd, toen een vlucht meeuwen boven den vijver zichtbaar werd, blijkbaar aangetrokken door 't hulpgeroep van hun in gevaar verkeerenden soortgenoot. Nog een paar kreten werden gewisseld tusschen de vlucht meeuwen en de aangevallene op 't ijs. Lager en lager cirkelden de meeuwen boven den vijver, tot

Foto R. Tepe

BROEDENDE ZILVERMEEUW

zij plotseling in pijlsnellen vaart over den vogel heenstreken; de meeuw deed een krachtige poging om op te vliegen en met behulp van de zuiging veroorzaakt door de snel overvliegende vogels, als 't ware opgenomen, raakte zij los van 't ijs en vloog in de vlucht mee. ☼ Door deze gezamenlijke krachtsinspanning hadden zij hun makker van een wissen dood gered. ☼ Een zucht van verlichting slakend keerde ik terug, en tot den laatsten kruimel brood die in huis te vinden was heb ik dien middag gevoerd aan de meeuwen op de dichtgevroren grachten.

CO BALFOORT

HET EILAND AMELAND

UIT een schoonheidsoogpunt is het eiland Ameland, zoowel om zijn bodemgesteldheid als om het dorpschoon met zijn 17de eeuwsch karakter, een zeer merkwaardig gedeelte behoorende bij de Provincie Friesland. In verband met het, voor badplaats, uitverkoren strand der Noordzee en het daarom steeds drukker wordend bezoek, verrijst er bij het dorp Nes langs den badweg en in de duinen een groep van houten gebouwen die, door hun plaats, vorm en kleur, het landschapsschoon in hooge mate ontsieren. Wel heeft het Gemeentebestuur van Ameland eene welstandsbepaling in de bouwverordening opgenomen, waardoor het mogelijk wordt bepaalde eischen te stellen aan het uiterlijk aanzien van deze gebouwtjes, doch ten spijt daarvan is het resultaat van de bebouwing zoodanig, dat deschoonheidslievende bezoekers deze stichtingen verwenschen. De rust, welke het meerendeel der bezoekers verlangt en waarvoor het landschap zich bij uitstek leent, is bezig te verdwijnen. Het gevolg daarvan zal zijn, dat dit deel van de bezoekers een verblijf op het eiland niet meer verkiest. ☼

In verband met de toekomst van het eiland als badplaats, waarvoor zich rijke perspectieven openen, is het wenschelijk dat aan deze ontsiering zoo spoedig mogelijk paal en perk wordt gesteld. Krachtig ingrijpen is daarvoor noodzakelijk. In de eerste plaats dient er een bebouwingsplan vastgesteld, waardoor het mogelijk wordt alleen die plaatsen te bebouwen welke zich daarvoor, door hun ligging, leenen. Ja, die zich zelfs als het ware aan den deskundigen beoordeelaar daarvoor opdringen. Verder zal als voornaamste eisch moeten gelden, dat het te stichten gebouwtje ondergeschikt gehouden wordt aan de zijn omringende omgeving en natuur. ☼ Thans ziet men langs den badweg elke M². beschikbaar terrein bestemmen voor het plaatsen van een tijdelijk houten verblijf, terwijl verschillende punten zich daarvoor, in verband met de formatie der duinen, maar leenen. Wil Ameland in de toekomst aanspraak kunnen maken op een goed, rustig en in trek zijnd zomerverblijf, waarheen ook bezoekers

komen die behoefte hebben aan een goed gevormde omgeving, dan zal het Gemeentebestuur thans moeten begrijpen dat alleen krachtig toegepaste maatregelen dit kunnen brengen. Het zal om verbetering te brengen aan de tegenwoordige wijze van bebouwing zoo spoedig mogelijk een eind moeten maken. In samenwerking met haar adviseerend deskundige zal ze een bebouwingsplan moeten vaststellen en is het wenschelijk dat ze een aantal schetsontwerpjes ter beschikking stelt van de menschen, welke daar een zomerverblijf wenschen te stichten. ☼ In deze schetsontwerpjes moet het gevraagde, bij de omgeving passend karakter tot uiting komen. De fraai gekleurde, golvende duinenrij, die 's zomers glinstert in het zonnelicht en een toonbeeld van rust is, mag niet verder op een dergelijke wijze ontsierd worden als thans het geval is.

Het landschap wordt bedorven door de gebouwen welke hier de laatste jaren zijn gesticht. Ook ontsieren de palen der elektrische lichtleiding dit in hooge mate. ☼ Het Gemeentebestuur zal ook moeten beproeven, de karakteristieke gebouwtjes met hun eenvoudige-gedelijke vormen, welke nu nog aan het dorpsbeeld haar fraaien aanblik verleenen, te bewaren. Naast een aesthetisch is dit ook een oeconomisch belang, want deze gebouwen zijn zoo goed geconstrueerd dat ze bij eenig onderhoud den tand des tijds nog lange jaren kunnen weerstaan. De jammerlijke nieuwbouw, welke in verschillende dorpen verrijst, mist voor het meerendeel elk gevoel voor de schoonheid van de omgeving. Ook deze moet in betere banen geleid worden, desnoods door het verstrekken van gratis adviezen aan de niet kapitaalcrachtige bouwers. De vereniging „De Friesche Bouwkring” die in elk opzicht gaarne mee wil werken voor het behoud van de schoonheid van de provincie en dit toont door het jaarlijks uitgeven van

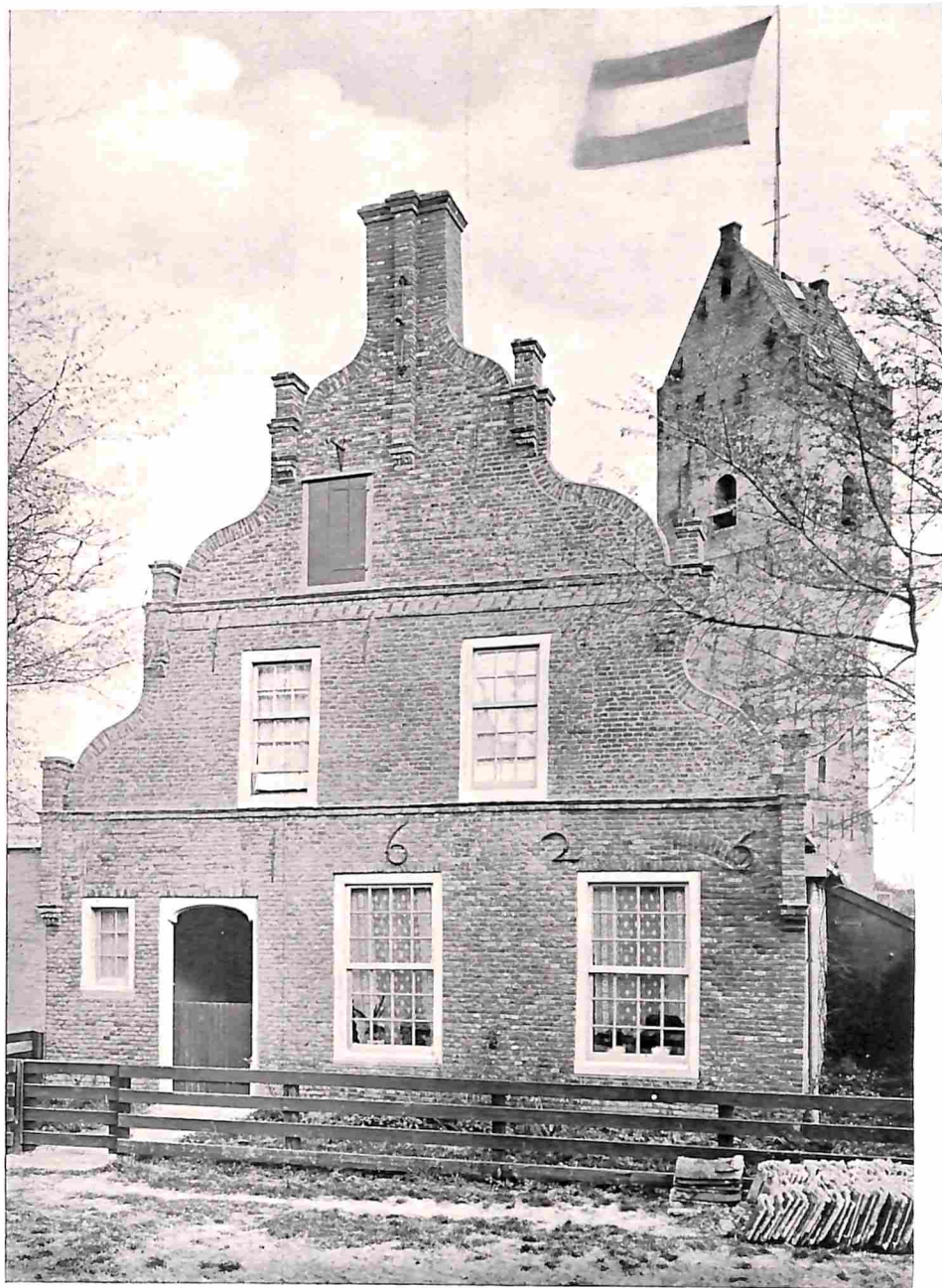

Foto A. T. Visser

GEVEL VAN EEN WOONHUIS TE NES OP AMELAND

een drietal photo's met beknopte beschrijving van merkwaardige oude bouwwerken of dorpsgedeelten, geeft dit jaar een aantal afbeeldingen van dergelijke gedeelten nog op het eiland aanwezig. Deze photo's zijn voor belangstellenden in den boekhandel verkrijgbaar. De eerste photo is er een van het in 1927 gerestaureerde geveltje van een woonhuis te Nes. Volgens de gevelankers dateert het gebouwtje van 1625. Dit was het tijdperk van bijzonderen bloei voor de verschillende plaatsen langs de Friesche kust. Hierin verrezen er vele nieuwe woningen. Het afgebeelde huis is het type van het woonhuis bestemd voor den zeevaarder die met eigen schip de zeeën bevoer en wiens vrouw hier geregeld verblijf hield. De in deze tijden hier gebouwde woningen hadden alleen op den begaan grond de woonvertrekken en de daarboven gelegen ruimte werd benut voor het bergen der zeilen en andere scheepsbenodigdheden. Een afzonderlijke deur in den gevel gaf toegang

Foto A. T. Visser

DORPSPLEINTJE TE HOLLUM OP AMELAND

tot deze ruimten. Een enkele op het eiland aanwezige woning heeft nog het vroeger veelvuldig voorkomend bijgebouwtje, dat slechts een vertrek bevatte, waarin een schouw en bedstede. Dit verblijf diende de vrouw des zomers, tijdens de afwezigheid van den man, als woning. Bij meerdere woonhuizen in de 17de eeuw in de kustplaatsen vindt men dit merkwaardige onderdeel. De hier afgebeelde gevel heeft van zijn karakter verloren en is niet meer in den oorspronkelijken vorm, al heeft men bij de laatste herstelling ook getracht hem in den vroegeren toestand terug te brengen. ☒ De boog in den rechterhoek verraadt een andere gevelindeeling. ☒ Ook zijn de lichtkozijnen op de verdieping niet oorspronkelijk. We missen in dezen gevel de kleinere, meer gesloten kozijnen met de, in dien tijd algemeen gebruikte afsluitblinden. Deze gaven aan het dorpsbeeld het typische 17de eeuwse karakter zooals we dat van oude afbeeldingen kennen. De lichtopeningen waren gedicht met glas in lood. Ook het zware deurkozijn met de deur van geprofileerde schrooten of soms met kussenpaneelen, welke door de onderverdeling en de rijkere schaduwwerking beter bij den gevel paste, is verdwenen. ☒ De tweede photo geeft een beeld van den preekstoel in de kerk der Ned. Herv. Gemeente te Ballum. Deze bijzonder fraai en rijkbewerkte kuip is een gedeelte van den uit een vroegere kerk naar hier gebrachten preekstoel. Ze dateert volgens het zich daarop bevindende jaartal van 1604 en verraadt door haar details en vorm den invloed van den bekenden Frieschen kunstenaar „Hans Vredeman de Vries”. Het is een voorbeeld van de hier toen door den beeldhouwer geliefden vorm, die op dit meubel zijn rijke scheppingskracht en de op de studiereizen opgedane kunstvormen toepaste. Het is te betreuren dat alleen dit stuk van het fraaie kerkmeubel maar bewaard is, de fraaie beëindigingsknop aan den voet van de kuip is verdwenen, evenals het bijbehorend achterschot en het klankbord. Merkwaardig is het z.g. spekfries, een detail dat hier in Friesland bij de meubelen van dezen tijd meer voorkomt. ☒ De derde photo geeft een beeld van een dorpspleintje te Hollum, een van de weinige, bijna ongeschonden dorpsbeelden van het eiland. Het biedt door zijn rust en eenvoud veel bekoring, al hebben de gebouwen door de verschillende vernieuwingen ook reeds veel van hun geslotenheid verloren. De afsluiting van dit pleintje wordt gevormd door 17de eeuwse woonhuizen. Het meest op den voorgrond staand huis heeft nog het deurkozijn met het zware besneden kalf. Men vindt er het volgende opschrift aangebracht „J.T.An. CICICLXIII.NO.A.P.”. De eerste en laatste letters van het opschrift zullen de naamletters zijn van de stichters. Het derde op de photo nog zichtbare gebouwtje, volgens de gesmeed ijzeren ankers dateerende van 1656, heeft nog de aardige onder- en bovendeur bewaard met het bijpassende kozijn en bovenlicht. Het gele baksteen metselwerk van den gevel is om de raam- en deuropeningen op eenvoudige, doch speelsche wijze versierd met roode baksteen. Het geheele eiland vertoont meerdere van dergelijke hoekjes, die zeker de belangstelling van de schoonheidsminnaars en van de

in de kunstvakken studeerenden waard zijn.

G. J. VEENSTRA

De Uil en het Volksgeloof

Voor de gewoonte der uilen om bij nacht rond te vliegen, geven de Zamaïten in Litauen de volgende oorzaak aan: Eens had de snoek zich aan een ergerlijk feit schuldig gemaakt, en werd dienvolgens voor het gerecht gedaagd, dat uit dieren, ook vogels, bestond. Bij de laatste nu stond de uil in groot aanzien, weshalve de snoek, die dit wist, hem omkocht. Deze stelde zich nu aan, alsof hij zeer boos op hem was, en wist door te zetten, dat de snoek den dood door verdrinken zou ondergaan. De dieren wierpen dus den snoek in een diepen stroom, waarin hij echter niet verdrong, maar lustig heen en weer zwom. ☒ Nauwelijks hadden de dieren bemerkt, dat ze bedrogen waren, of ze ergerden zich op den uil, en wilden hem bestraffen. Deze echter, die onraad had bespeurd, was weggevlogen en had zich verborgen. De dieren zochten den geheelen dag naar hem, maar konden hem niet vinden. Toen de nacht was ingetreden, en alle dieren en vogels zich te ruste hadden begeven, kwam de uil uit zijn schuilhoek te voorschijn; en ook nu nog verbergt hij zich overdag, om door de vogels niet opgemerkt te worden, terwijl hij dan des nachts rond vliegt ¹⁾.

GERH. KREKELBERG

1) O. Schell. Bergische Sagen.

Foto A. T. Visser

PREEKSTOEL IN DE KERK DER NED. HERV. GEMEENTE TE HOLLUM OP AMELAND

Het hoofd van zijn voorvader

2) DOOR PERLEY POORE SHECHAN

(Vervolg)

Op grauwe, koude dagen was hij zoo treurig, dat hij niets anders kon doen dan piekeren. En als het weer mooi en warm was, wie kon dan binnenshuis blijven? Bovendien drong het langzamerhand tot hem door, dat de grondoorzaak van zijn verdriet en onrust dieper lag. Hij begon te gelooven, dat hij het slachtoffer was geworden van een reusachtige vorderen-mal-houderij. Waarom hadden de zendelingen hem eigenlijk hierheen gestuurd? Zij hadden hem verteld, dat de beschaving, of wat zij daaronder verstonden, beteekende: grooter geluk voor alle menschen. Maar wat geluk betrof, kon hun eiland van het zijne nog wat leeren. In Matuku waren geen arme menschen. Manhattan was het eiland der ellende. Zij hadden hem verteld, dat daar geen slavernij bestond. Toch had hij mannen, vrouwen en zelfs kinderen gezien, die op bevel van anderen lasten torsten. En die slaven zagen er zelfs niet goed gevoed uit, zooals de slaven die hij bij zich thuis gezien had. Zij konden niet vrijelijk langs het strand loopen en zich baden in de branding. Zij bezaten geen bloemen. Hij had ze nog nooit hooren zingen. Een onweersbui met regen, zoo hevig en plotseling dat ze hem herinnerde aan zijn ver tehuis, dwong Ratu een schuilplaats te zoeken in de portiek van een groot gebouw dicht bij Central Park. Hij zag, dat het een museum was en dat de deuren open stonden en hij ging er in. Hij werd geboeid door wat hij zag. Hij doorliep zaa na zaal, ieder zoo groot als de kerk van de universiteit, maar oneindig interessanter. Hij zag voorstellingen van vreemde volken, hundagelijksche bezigheden, verrichtend; vreemde dieren en vogels, zoo trouw naar het leven, dat slechts de beweging ontbrak om ze levend te doen zijn. Hij verhaastte zijn schreden omdat hij een voorgevoel had, dat hij nog belangrijker dingen zou vinden. Het gaf geen pas hier opgewondenheid te toonen, maar hij kon er niets aan doen. Zijn hart begon luid te bonzen. Want behoorde hijzelf niet tot het grootste aller volken? Had hij niet met eigen oogen gezien, dat er geen land was dat in de voornaamste dingen met Matuku op één lijn te stellen was? Het was in de laatste zaal op de bovenste verdieping. Hij zag tal van dingen, die hij vaag herkende als afkomstig van Samoa, van Tokelan, zelfs van de Tonga eilanden. Toen stond hij te staren naar een vitrine. Ze was vol hoofden, getatoueed en gepreserveerd. Zij kwamen hem erg bekend voor, maar hij weigerde zijn oogen te gelooven. Slechts de hoofden van vijanden kon men zoo aan de algemeene bespotting prijs geven. Ratu kwam naderbij en bleef toen als verstend staan. Hij keek naar het hoofd van zijn grootvader. Hij vermande zich. Inwendig was hij woedend, maar hij wist zich te beheerschen. Want hij kwam van een ras van strijders en hij wist, dat hem een groote strijd te wachten stond. Hij herinnerde zich den laatsten keer, dat hij dit heilig relikwie had gezien. Het was een plechtige gelegenheid geweest, want slechts op zulk een tijd werd het vertoond. Het was jaren geleden, 's nachts, terwijl de maan neerscheen op de bulderende branding en een vuurschijnsel de gezichten verlichtte van talrijke mannen, die zongen en dansten. Later hadden ze allen voor hem gebogen en hij had dat heel gewoon gevonden, omdat hij een vorst was van koninklijken bloede en dat altijd geweest was. Zijn gedachten dwaalden af naar

de bezoeken en leeringen der zendelingen; toen naar de slechte raadgevingen van den man Helder. Nu doorzag hij den opzet duidelijk. Blanken overlegden alles op slimme wijze lang te voren. Het was evenzoo gegaan met die blufferige en misleidende vertooning van die hoofden van gevangenen. Maar wat kon hij doen? Het getatoueerde masker dat voor hem stond, gaf hem slechts één antwoord op die vraag en dat was het Matuku woord voor „wraak”. Ratu aanvaardde die wenk gretig, maar hoe moest hij het aanleggen? Het gezicht van zijn grootvader keek hem grimmig aan. Zijn plicht riep hem naar huis „Helder is daar nog”, bedacht Ratu. Maar de eene dienst was de andere waard. Hij zou tenminste zijn grootvader voor verdere schande bewaren, door het hoofd mee terug te nemen. Een roodharige oppasser in een licht-blauwe uniform had reeds eenigen tijd achterdochtig naar den bezoeker gekeken. Toen hij zag dat de donkere vreemdeling zich voorover boog en de sluiting der vitrine bestudeerde, kwam hij snel naderbij. „Kom aan, wat hebt u daar te zoeken?” vroeg hij scherp. Ratu was door het woedende heen, maar hij hield zich bedaard. „Er is daar een hoofd bij, dat er niet thuis hoort”, legde hij hem uit. „Ik neem hem mee”. „U doet — wat!” riep de verbaasde oppasser uit.

Foto C. J. Steenberg

DECORATIEVE BLOEMEN

Ratu herhaalde zijn gezegde woord voor woord, zonder drift of haast. De oppasser, dacht dat hij met een krankzinnige te doen had en trachtte hem te kalmeeren. „O, dat is in orde, baas”, zei hij vriendelijk. „Gaat u nu maar weg en komt u een anderen keer terug”. Ratu keek hem zoo vast in de oogen, dat de oppasser erover dacht, of hij misschien alarm moest maken. „Bent u de hoofdman hier — de baas?” „O, u wilt den baas spreken?” De opzichter dwong zich tot een glimlach. „Gaat u maar mee — wij zullen hem gaan zoeken”. Ratu glimlachte niet. „Luister, man”, zei hij heel kalm; „stel je niet gek aan; roep jij den baas-man hier. Ik wil hem spreken — ik, Ratu Christophor, Koning van Matuku”. De oppasser was verbluft. Hij was al jaren in zijn tegenwoordige positie en hij had al heel wat vreemde dingen beleefd. Hij had ook bemerkt, dat eerste indrukken soms heel bedriegelijk waren als het grootheden en beroemdheden betrof. Gelukkig was het bureau van den direktor de zelfde verdieping. „Buiten staat een donkere mijnheer”, vertelde de oppasser hem, „die zegt, dat hij een koning of zoo iets is en die u wenscht te spreken”. „Wel, wel, dat is interessant”, zei de direktor, „laat hem binnen”. „Hij wil niet binnenkomen, mijnheer; hij wil dat u bij hem komt”, vertelde de oppasser hem en voegde er aan toe: „ik acht mij verplicht u te waarschuwen, dat het mij lijkt alsof hij een beetje van Lotje getikt is”. „Wel, wel, dat is interessant”, herhaalde de direktor. Hij gebruikte vaak als hij met inferieuren sprak zulke geijkte uitdrukkingen, zoodat hij zijn gedachten aan ernstiger dingen kon wijden. Wat betreft donker-getinte koningen, of bijna-koningen, daar had hij al zoo veel van ontmoet, dat dit geen indruk op hem maakte. Niettemin was hij altijd beleefd. Menschen, die men het niet zou aanzien, deden soms de grootste schenkingen aan het museum. „Een Polynesiër — een heel mooi type”, dacht hij, terwijl hij naar den bezoeker ging, die hem afwachtte. Toen, overluid: „Goeden dag, mijnheer; waarmee kan ik u van dienst zijn?” Ratu deed alsof hij de toegestoken hand niet zag. „Bent u de hoofdman hier?” vroeg hij koel. „Ik ben de direktor”, erkende die dignitaris — heel wat minder vriendelijk dan in den beginne. „Ik” — de jonge man sloeg zich op de borst — „ben Ratu, van Matuku”. De direktor boog. De oppasser kwam dichterbij.

(Wordt vervolgd)